

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 4. januvarija 1895.

Politiški oddelek.

Novo leto.

Minolo je zopet jedno leto in nastopili smo novo z novimi upi. Minolo leto je za nas Slovence bilo kaj malo veselo, bilo je leto koalicije, leto bratenja nekaterih narodnih zastopnikov z nemškimi liberalci, največjimi sovražniki vere katoliške in narodnosti slovenske. Posebnih prememb v avstrijski politiki minolo leto ni bilo. Volilna reforma, katero si je koalicija postavila, ali bolje rečeno bila prisiljena postaviti za svojo nalogo, ni storila nobenega koraka dalje, pač pa se vedno bolj kažejo znamenja, da nemški liberalci hočejo davčno in volilno reformo porabiti v to, da kolikor je moč uničijo nasprotne stranke. Mi smo že omenili, da liberalci z davčno reformo hočejo mnogo manjših davkoplačevalcev pripraviti ob volilno pravico. Zdi se pa nam vendar treba danes še pristaviti, da število tistih volilcev, ki vsled neznatnega znižanja davkov za najnižjodavčno kategorijo zgube volilno pravico, znaša 633.957, poleg teh pa zgube volilno pravico še nekateri drugi, katerim se bode davek odpisal po dveh drugih določilih davčne novele.

Da to že konservativcem malo strah napravlja, je pač umevno. Pokopali so Taaffejevo volilno reformo le zaradi tega, ker so se bali za svoje mandate, a sedaj jim zguba mandatov preti od druge strani. Če se liberalcem njih namen posreči, marsikak konservativec naredi prostor nemškemu liberalcu. Zaradi tega pa hočejo konservativci, da se nezavisno od občne volilne reforme določi, da davčna reforma ne vpliva na volilno pravico.

To bode pač težko šlo in je tudi malo nesmiselno sedaj, ko je občna volilna reforma na dnevnem redu. Pomisliti je, da bodo nekatere stranke poleg liberalcev že zaradi tega nasprotovale tej konservativni nakani, da se s tem občna volilna reforma ne zavleče. Če toliko volilcev zna zgubiti volilno pravico, bodo konservativci sami prisiljeni priganjati, da se občna volilna reforma

izvrši. Seveda je veliko vprašanje, če bode konservativna stranka mogla kaj doseči nasproti liberalcem in Poljakom.

Vsega tega bi pa ne bilo, da je konservativna stranka pripomogla Taaffejevi volilni reformi do zmage, kar bi bila lahko storila, da le ni proti prejšnji vladi porabila tiste „državniške modrosti“, s katero se je tako rada ponašala. Sedaj se pa že kaže, kam bode taka državniška modrost pripeljala.

Splošno pa Slovenci minolo leto nismo dosti dosegli. Gimnazija v Kranji se je sicer obnovila, a ne po milosti koalicije, a le zaradi tega, ker jo je prejšnja vlada že bila zagotovila, in ker je zaradi prenapolnjenja ljubljanskih gimnazij bilo neizogibno. Sicer pa v narodnem oziru ta gimnazija nima tacega pomena, kakor bi jo slovenske paralelke v Celji, katerih še vedno zastonj pričakujemo. Če dosežemo slovensko gimnazijo v Celji, je jako dvomljivo. Toliko je pa gotovo, če je ne dosežemo, da bode le zasluga koalirancev. Nasprotno pa moramo naglašati, da se slovenski poslanci v koaliciji nimajo še najmanjšega povoda ponašati s tem, ko bi se zares dosegla slovenska gimnazija v Celji. Da to ne bode vspeh koalicijske politike, zato imamo dobro pričo ministra Madejskega samega, ki je jasno povedal, da se slovenska gimnazija osnuje jedino zaradi tega, ker jo je prejšnja vlada obljubila. Zaradi tega je popolnoma smešno, če se naši koaliranci skušajo ponašati s to gimnazijo. Dokler ne pokažejo, da so kaj družega znatnega dosegli, niso opravičili koalicije. Celjsko gimnazijo so pa priboriti dolžni že zaradi tega, ker so vrgli vlado, o kateri so gotovo vedeli, da osnuje paralelke v Celji.

Sicer pa imajo slovenski koaliranci minulo leto znamenovati še par drugih blamaž. V vprašanji o dvojezičnih napisih na Primorskem in o misijonu v Trstu so popolnoma pogoreli in se je pokazalo, da je njih vpliv pri vladi pal že daleč pod ničlo, ker se jih nikdo ne boji, ko po vsem tem, kar se je že vse zgodilo, pač jim nikdo več resno ne veruje, da bi kedaj sami izstopili iz koalicije.

Od vladne strani minolo leto Slovenci nismo ničesa

dosegli, kar bi bilo imena vredno, pač pa je naš položaj koncem leta bil neugodnejši, nego pa ob začetku. Ob novem letu so slovenski koaliranci bili faktor, od katerih je bil obstanek vlade odvisen, toda sedaj so pa težko več. Da so skrbeli, da se je vprašanje o volilni reformi nadaljevalo, bili bi še danes silno važen faktor; ker je pa grof Hohenwart s svojimi mnogobrojnimi predlogi stvar bolj zaviral, nego podpiral, in sploh konservativna stranka ni stvari pospeševala, so pa slovenski koaliranci postali skoro že peto kolo na vozu koalicije. V tem obdobju se bode volilna reforma že zavlekla, pri volitvah bodo pa vlada in liberalci že poskrbeli, da Slovenci zanjo ne bodo več potrebni. Zaradi tega pa Slovenci, kar se tiče občne avstrijske politike, nič kaj veselo ne stopamo v novo leto, ker ne moremo verjeti, da bi se dalo popraviti v novem letu, kar se je v preteklem zavozilo.

Nekoliko veselejši je pogled, kar se tiče našega domačega delovanja. „Družba sv. Cirila in Metoda“ lepo napreduje in se ravno sedaj pripravlja, da osnuje slovensko šolo v Velikovci na Koroškem. Ta šola bode zgodovinske važnosti. Njena osnova bode veliko delo samopomoči. Pričala bode svetu, kako da vlada zanemarja slovensko rajo na Koroškem, da ji vzlic jasnim zakonitim določilom ne poskrbi za potrebne šole. Slovenci so prisiljeni, da sami začno s snovanjem šol na Koroškem, ker rešitev prošenj za slovenske šole na Koroškem pod koalicijsko vlado še počasneje napreduje, nego pod prejšnjo.

Kako malo naklonjena je vlada Slovencem, to smo videli v Ljubljani. Vse mogoče se je storilo, da se preprečijo jedino slovenski ulični napisi, celo deželni odbor se je poklical na pomoč; dočim pa dosedaj nismo čuli, da bi bila vlada v kakem mestu z meševitim prebivalstvom storila korak za dvojezične napise, če so sedanji napisi italijanski ali nemški. Upamo pa, da bode v tem oziru zmagala slovenska odločnost.

Pomenljiv dogodek je pa vsekako shod zaupnih mož v Ljubljani, ki je narodno stranko zopet okrepčal in oživel k narodnemu delovanju in naredil konec polovičarstvu. Upamo, da se sedaj po vseh slovenskih pokrajinah začne živahneje gibanje, ker mislimo, da minolo leto je nas pač prepričalo, da se tuje pomoči Slovenci nimamo nadejati, temveč se moramo zanašati le na lastne moči in na svojo narodno zavest.

Če bomo le skrbeli, da se narodna zavest ne pokoplje, temveč nadalje razvija, pa se nam ni bati narodne smrti, naj nasprotniki še tako napenjajo svoje moči. Tudi koalicija nas ne bode uničila, kajti tudi zgradba, katero bodo zgradili, se bode podrla, ker bode protinaravna. Avstrijski Slovani so že toliko razviti, da se trajno nemško gospodstvo več ne bode dalo uvesti. Zato pa zapujoč v lastne moči in v božjo pomoč stopimo pogumno, pripravljeni za nove boje z uma svetlim mečem, v novo leto.

Politični pregled.

Nova okrajna glavarstva. — Na Kranjskem, Koroškem, Tirolskem, Češkem, v Dalmaciji in Galiciji osnuje se letos kacij deset ali dvanajst novih okrajnih glavarstev, ker so sedanja prevelika. Osnova bode stala 200 000 gld., potem se pa seveda primerno povišajo vsakoletni državni stroški.

Nemški narodni dijaki. — V Gradci in v Ljubnem mislijo nemški dijaki visocih šol proslavljati osemdesetletnico Bismarckovo. Že dolgo let se mej nemškimi dijaki na avstrijskih vseučiliščih razširja prusofilski duh. Ta duh so nekoliko mej dijake zanesli profesorji, ki so se sklicali iz rajha. nekoliko je pa odsev občnega mišljenja velicega dela avstrijskih Nemcev. Oblastva pa tudi nemškim dijakom ne stopajo na prste tako strogo kakor drugim, za to se pa že vse upajo.

Skarda. — Na starega leta zvečer je umrl v Pragi deželni odbornik Skarda v 67. letu. Političnega življenja se je udeleževal od začetka parlamentarne dobe. Po dunajskih punktacijah je bil izstopil iz staročeške stranke in osnoval neko svojo skupino v deželnem zboru, ki je bila nekaka srednja stranka mej Mlado- in Staročehi. Bil je tudi češki pisatelj, ustanovnik češkega pravniškega društva in soustanovnik češkega deželnega gledališča.

Poljska Omladina. — Poljski listi so o svojem času strašno pisali proti znanemu tajnemu društvu „Omladina“ v Pragi. Kmalu bi bili o črnenji Čehov prekosili celo nemško-židovska glasila. Sedaj pa imajo Poljaki sami podobno pravdo. Seveda o njej nemški in poljski listi toliko ne pišejo. 23 dijakov tarnopolskega učiteljskega in tarnopolske gimnazije je že osem mesecev v preiskavi zaradi tajnega združevanja, zaradi veleizdaje in zaradi razžaljenja cesarja. To tajno društvo je bilo organizovano prav po načinu praške Omladine. Sodnija je pri preiskavi slučajno dobila jako važne papirje v roke, iz katerih je osnovo posnela. Jeden dijak, zaprt v višjem nadstropju, je po noči doli skušal zvezek papirjev spustiti svojemu tovarišu pod sabo. Nit se je pretrgala in papirji so pali ravno pred nekega paznika na dvorišče. Mej temi papirji je bil tudi natančen organizacijski načrt tajne družbe.

Češki Nemci baje mislijo v deželnem zboru pri razpravi o volilni reformi sprožiti zopet vprašanje o razdelitvi okrajev po narodnostih. Seveda dosegli v tem oziru ne bodo ničesa, kajti brez Čehov je nemogoče dobiti dvetretjinsko večino.

Podržavljen.e notarjata. — Koroški poslanec Peitler je bil v državnem zboru predlagal, da se podržavi notarjat. Dolenjeavstrijski notarski kolegij je sklenil, da se skliče shod odposlancev avstrijskih notarskih zbornic, da sklenejo protest proti temu predlogu. S slovenskega narodnega stališča bi bilo pri sedanjih razmerah se težko ogreti za ta predlog, ker s tem se le pomanjša število nezavisne narodne inteligence. Kar se pa tiče gospodarskega stališča, se pa ne ve, če bi bil dobiček posebno velik. Notarji imajo tako določene tarife. Te tarife in pristojbine bi tudi potem ostale v veljavi, torej v tem oziru bi prebivalstvo ne imelo nobenega dobička. Davki bi se pa vsled teh dohodkov pač dosti ne ponižali in kdo ve, v kaj bi ta denar baš porabil finančni minister. Sicer je pa tudi pomisliti, da državni uradi navadno potrebujejo več in bolje plačanega osebstva, kot zasebni, in zatorej bi tudi kmalu se pokazalo, da bi od podržavljenja pač država kdo ve kake koristi ne imela.

Madjari in Rumuni. — Madjari skušajo sedaj nemadjarške narodnosti s tem uničiti, da njih liste in njih voditelje vedno s sodiščem preganjajo. Da so vselej obsojeni, o tem ni dvomiti. Najhuje se godi v tem oziru Rumunom. Te dni je bil v Temešvaru pred porotnim sodiščem urednik rumunskega lista „Dreptatea“ Branise zaradi hujskanja proti oblastvom in madjarski narodnosti. Sodišče ga je obsodilo v 130 dnij ječe in 1300 gld globe. Porotniki so v vseh slu-